
Pokyny k politike otvoreného prístupu (OA) a šablóna pre poskytovateľov finančných prostriedkov

Autori: Victoria Tsoukala, Marina Angelaki (EKT)

Recenzenti: Alma Swan (EOS), Mafalda Picarra (Jisc), Eloy Rodrigues (U Minho)

September 2015

Obsah

Ciele a rozsah	3
Základné informácie	4
Čo je to otvorený prístup (OA)?	4
Ako poskytovať otvorený prístup	4
Výhody otvoreného prístupu pre poskytovateľov finančných prostriedkov	4
Kontext súčasnej európskej politiky	5
Šablóna politiky otvoreného prístupu PASTEUR4OA pre poskytovateľov finančných prostriedkov	6
Obsah šablóny politiky	8
Praktická príručka na implementáciu politiky otvoreného prístupu	10
Dôležité kroky pri realizácii politiky otvoreného prístupu	10
Zoznam kontrolných otázok o implementácii politiky	11
Vzorová klauzula o otvorenom prístupe dohody o grante	12

Ciele a rozsah

Cieľom súčasných pokynov je podnecovať rozvoj účinných politík otvoreného prístupu subjektov, financujúcich výskum. Pripravilo ich Národné Dokumentačné Centrum(National Documentation Centre) a SPARC Europe ako súčasť prác na projekte PASTEUR4OA. Poskytujú súvislosti, postup a vzorovú politiku, ktorá umožní poskytovateľom finančných prostriedkov navrhnuť a zaviesť vlastnú politiku otvoreného prístupu do praxe. Navrhovaná politika čerpá z Pokynov UNESCO na vytváranie politiky OA, z Pokynov MedOANet pre otvorený prístup, z prác projektu PASTEUR4OA na účinnosti politík OA a z odporúčaní projektu RECODE, týkajúcich sa politík OA pre výskumné dáta. Vyplývajú z nej existujúce osvedčené navrhované a povinné postupy v inštitucionálnej politike a politike poskytovateľov finančných prostriedkov, založené na výskume účinnosti politík projektu PASTEUR4OA. Ukladanie do repozitára je najúspešnejším spôsobom, ktorý vedie k rastu otvoreného prístupu k vedeckým informáciám. Cieľom navrhovanej politiky je zosúladienie inštitucionálnych politík s dokumentom Európskej komisie z roku 2012 Odporúčenie k prístupu a ochrane vedeckých informácií/Recommendation on Access to and Preservation of Scientific Information a z požiadavkami Horizont 2020.

Základné informácie

Čo je to otvorený prístup (OA)?

Otvorený prístup rieši obmedzený prístup k vedeckým výstupom, ktorý je spravidla spôsobený vysokými poplatkami za predplatenie časopisu. Ide o **prax poskytovania online prístupu k vedeckým informáciám (články, monografie, výskumné dáta a ostatné výsledky výskumu), ktorý je bezplatný pre čitateľa a licencovaný**, aby mohol byť v budúcnosti používaný výskumníkmi, priemyslom a občanmi.

Míľnikom definícií otvoreného prístupu bola Budapeštianska iniciatíva otvoreného prístupu (Budapest Open Access Initiative –BOAI, 2002) Berlínska deklarácia o otvorenom prístupe (Október 2003).

Ako poskytovať otvorený prístup

Autoarchivácia (Zelená cesta): Autori publikujú svoj výskum na nimi preferovanom mieste a po prijatí archivujú elektronickú kópiu recenzovanej (spôsobom peer-review) publikácie a súvisiace výskumné dáta v inštitucionálnom alebo tematickom repozitári, prostredníctvom ktorého je voľne dostupný každému.

Otvorené publikovanie (Zlatá cesta): Autori publikujú svoje vedecké práce v časopisoch s otvoreným prístupom alebo v seriáloch monografií. Tieto publikácie sú voľne dostupné koncovému používateľovi cez internet. Autorské práva obvykle získavajú ich autori. Publikácie s otvoreným prístupom sa riadia rovnakými postupmi ako publikácie so sponatneným prístupom (napr. recenzované spôsobom peer-review), avšak poskytujú otvorený prístup k obsahu publikácie. Neexistuje žiadna vzájomná súvislosť medzi kvalitou publikácie a prístupom k nej.

Výhody otvoreného prístupu pre poskytovateľov finančných prostriedkov

Odstránením právnych, obchodných a technologických prekážok v prístupe k vedeckým informáciám sa proces výskumu stáva účinnejším a výsledky výskumu viditeľnejšími. Okrem toho otvorený prístup bráni duplicitám, podporuje znalostný a technologický transfer a stimuluje inovácie.

Presnejšie: grantové agentúry tým, že požadujú otvorený prístup k financovanému výskumu:

- sú schopné lepšie kontrolovať kvalitu a transparentnosť financovaného výskumu.
- zvyšujú inovačný potenciál výskumných inštitúcií a malých a stredných podnikov s intenzívnou výskumnou činnosťou.

- umožňujú vznik nových a inovačných spôsobov vykonávania výskumu, ako napríklad hĺbková analýza dát a textu a technologicky náročné metódy výskumu.
- umožňujú vznik novej spolupráce a vytváranie interdisciplinárnych a medzinárodne riadených výskumných komunit.
- podporujú vedeckú a výskumnú gramotnosť obyvateľstva a rozširujú občianske vedecké aktivity.
- postupne možno očakávať úsporu finančných prostriedkov, ktoré by inak boli použité na drahé predplatné.
- Celkove získavajú vyššiu návratnosť investícií do výskumu prostredníctvom otvoreného prístupu, jednak viacnásobným použitím a vyššou viditeľnosťou výsledkov financovaného výskumu.

Kontext súčasnej európskej politiky

Nedávne celosvetové upriamenie záujmu na politiku otvoreného prístupu je výsledkom dlhoročnej práce zástancov OA a samotných výskumníkov. Z toho tiež vyplýva pokrok v e-infraštruktúrach, urýchľovaný rozvojom informačných a komunikačných technológií. Zlepšenie porozumenia výhod otvoreného prístupu subjektmi, financujúcimi výskum a inštitúciami, a široko podporovaná myšlienka, že výskum, financovaný z verejných zdrojov, má byť prístupný verejnosti ako prostriedok, umožňujúci spoločenský a ekonomický rozvoj a transparentnosť, vedú k rastúcemu záujmu o vytváranie politik otvoreného prístupu s cieľom, aby sa otvorenosť stala štandardnou praxou pri šírení výsledkov výskumu v Európe a vo svete.

Ako poskytovateľ finančných prostriedkov, Európska komisia podporuje otvorený prístup ako štandardný prostriedok šírenia výskumu, financovaného z verejných zdrojov v rámci EÚ. Považuje **otvorený obeh znalostí za jednu z piatich priorit Európskeho výskumného priestoru (European Research Area) (COM(2012) 392 final)**, ako aj za jednu z častí Zodpovedného výskumu a inovácií (Responsible Research and Innovation - RRI), zdôrazneného v Horizont 2020. V roku 2012 Európska komisia odporučila členským štátom vytvoriť národnú politiku, umožňujúcu otvorený prístup k výskumu, financovanému z verejných zdrojov. EK tiež odporučila, aby poskytovatelia finančných prostriedkov a výskumné organizácie vytvorili vlastné politiky, koordinované na národnej aj európskej úrovni (**C(2012) 4890 final**). Okrem toho, **otvorený prístup je vyžadovaný (povinne) pre všetky recenzované publikácie (spôsobom peer review), ktoré boli financované z Horizont 2020**. Toto rozhodnutie nadväzuje na pilotné opatrenie o otvorenom prístupe, realizované v rámci 7.RP za časť obdobia financovania. **Horizont 2020 obsahuje tiež pilotné opatrenie, týkajúce sa otvoreného prístupu k výskumným dátam**. Otvorený prístup k výskumným dátam je témou, ktorej je v poslednom čase venovaná zvýšená pozornosť, avšak rozpracovanie ktorej v rámci politik je stále v počiatočnej fáze.

Najvýznamnejším výsledkom, dosiahnutým na politickej úrovni je zvýšenie počtu subjektov, podporujúcich výskum a vývoj a výskumných organizácií vo svete a v Európe, ktoré uskutočňujú politiku otvoreného prístupu. Najvýraznejší rast počtu povinných politik je pochopiteľne pozorovaný u výskumných organizácií. Dve tretiny politik v registri politik otvoreného prístupu ROARMAP (<http://roarmap.eprints.org/>), nedávno vylepšeného projektom PASTEUR4OA, patria práve výskumným organizáciám. Avšak výrazný rast počtu politik je pozorovaný aj u európskych poskytovateľov finančných prostriedkov. Tento záujem je tiež motivovaný záujmom podporiť

politiku zladenú s požiadavkami Horizont 2020 a poskytovaním uceleného rámca pre výskumníkov na jednoduché uskutočnenie politik medzi krajinami a kontinentmi, ak je to možné.

Veľká Británia má silné politiky otvoreného prístupu k výskumným publikáciám a k výskumným dátam. Všetkých sedem výskumných rád (RCUK) má vytvorenú príslušnú politiku. Uprednostňovanie povinných "zlatých" politik otvoreného prístupu RCUK bolo nedávno upravené požiadavkou HEFCE smerom k univerzitám na poskytovanie otvoreného prístupu k výskumným publikáciám prostredníctvom vlastných repozitárov, za účelom hodnotenia. Množstvo subjektov, financujúcich výskum v Európe požaduje otvorený prístup prostredníctvom repozitárov ("zelený" otvorený prístup). Krajiny ako Nórsko, Dánsko, Belgicko a iné pristúpili k definovaniu politiky otvoreného prístupu, ktorá však z väčšej časti nie je povinná. Na rozdiel od novších politik, ako napríklad politika Portuguese Foundation for Science and Technology (FCT) alebo Austrian Science Fund (FWF) sú pre prijímateľov grantu povinné. Výskum ukazuje, že práve povinné politiky zabezpečujú dodržiavanie pravidiel a postupný vznik celkovo otvorenejšej kultúry výskumu.

Šablóna politiky otvoreného prístupu PASTEUR4OA pre poskytovateľov finančných prostriedkov

Úvod

[Vložte informáciu o motivácii **[Názov financujúceho subjektu]** na vytvorenie politiky (napr. rozsiahlejšie šírenie, maximalizovanie návratnosti investícií, verejný prístup k výskumu, financovanému z verejných zdrojov, zosúladenie s politikou EÚ) a iné relevantné informácie.]

Na tento účel **[Názov financujúceho subjektu]** definoval nasledujúcu politiku otvoreného prístupu, ktorú musia dodržiavať všetci prijímatelia finančnej podpory výskumu k **[dátumu]**.

1-**[Názov financujúceho subjektu]** vyžaduje, aby kópia prijatej verzie (konečný autorský rukopis, post-print alebo vydavateľská verzia) všetkých recenzovaných článkov a kníh/monografií (spôsobom peer-review), vytvorenej ako výsledok výskumu, čiastočne alebo úplne podporovaného **[Názov financujúceho subjektu]**, boli uložené vo vhodnom¹ repozitári s otvoreným prístupom. Uloženie týchto materiálov by malo byť zrealizované bezprostredne po prijatí na uverejnenie a metadáta by mali byť v plnom rozsahu zverejnené, vyhľadateľné a počítačom spracovateľné od momentu uloženia.

¹ *Vhodné repozitáre: inštitucionálne repozitáre, tematické repozitáre, všeobecne akceptované príslušníkmi výskumnej komunity, schopné vystaviť ich obsah v súlade s požiadavkami financujúceho subjektu bezprostredne po prijatí na uverejnenie, s metadátami (názov, autor, afiliácia, financujúci subjekt, názov časopisu atď.) verejne prístupnými od momentu uloženia. Ak má vláda záujem vytvoriť národný repozitár pre niektoré odbory výskumu, napríklad medicína, je lepšie povoliť ukladanie do uznávaných tematických repozitárov, ako napríklad PubMed. Tieto repozitáre sú pre výskumnú obec užitočnejšie, ako 'vhodný' repozitár.*

2 - [**Názov financujúceho subjektu**] požaduje, aby úplný text všetkých publikácií bol verejne dostupný ihneď ako je to možné, nie však neskôr, ako 6 mesiacov po uverejnení v prípade, že publikácia je z oblasti vedy, techniky, inžinierstva a matematiky (STEM), alebo 12 mesiacov od uverejnenia v prípade, že ide o publikáciu z oblasti spoločenských a humanitných vied (SSH). Ak je časopisom stanovené embargo dlhšie, ako tieto lehoty, autor by mal buď dohodnúť s vydavateľom dodržanie podmienok, požadovaných politikou, alebo nájsť iný časopis, ktorý umožní splniť podmienky bez nutnosti rokovania.

3 – [**Názov financujúceho subjektu**] požaduje, aby súčasne s publikáciou boli sprístupnené aj výskumné dáta, dopĺňajúce túto publikáciu, ktoré boli úplne alebo čiastočne financované spolu s ňou. Tieto dátové sady by mali byť voľne dostupné vo vhodnom repozitári a súčasne prepojené na príslušnú publikáciu.²

4- [**Názov financujúceho subjektu**] požaduje, aby plán na riešenie súčasnej požiadavky na otvorený prístup k výskumným publikáciám a výskumným dátam, vytvoreným ako výsledok financovania, bol poskytnutý počas procesu žiadosti o grant.

5 – [**Názov financujúceho subjektu**] považuje poplatky za spracovanie článku (APC), poplatky za spracovanie knihy (BPC), na publikovanie v časopisoch alebo na publikovanie kníh s plne otvoreným prístupom, za uchovávanie dát a ďalšie poplatky za manažment dát za oprávnené náklady na výskum v súlade s pokynmi financovania. Poplatky APC v časopisoch, ktoré sú z hľadiska otvoreného prístupu hybridné (t.j. šírené na základe predplatného), nie sú oprávnenými nákladmi.

6 – [**Názov financujúceho subjektu**] požaduje, aby v prípade, že boli uhradené poplatky APC, všetky články v časopise s otvoreným prístupom boli publikované pod licenciou Creative Commons CC-BY. Licencia Creative Commons je odporúčaná aj v prípade, ak poplatky APC neboli hradené. Odporúča sa, aby všetky uložené publikácie a dáta boli licencované, prednostne licenciami Creative Commons.

7- Vo všetkých publikáciách musí prijímateľ grantu uviesť financujúci subjekt [**Názov financujúceho subjektu**] a označiť zdroj financovania [názov projektu a/alebo akronym, a/alebo kód projektu] predpísaným štandardným spôsobom [poskytne opis štandardu tu, alebo odkáže na príslušný dokument/internetovú stránku kde je štandard definovaný, napríklad Pravidlá pre žiadateľa o grant].

8-[**Názov financujúceho subjektu**] bude zohľadňovať dodržiavanie tejto politiky prijímateľom grantu pri hodnotení výskumu a pri prijatí budúcich žiadostí prijímateľa grantu o finančnú podporu. Od prijímateľa grantu bude požadované podávanie správ o dodržiavaní podmienok v priebehu a na konci obdobia financovania podporeného projektu.

9--[**Názov financujúceho subjektu**] systematicky kontroluje zavedenie tejto politiky, zverejňuje správy o pokroku a ak je potrebné, vykonáva revízie.

---

² *Vhodný dátový repozitár: poskytuje verejný prístup k výskumným dátam, umožňuje citáciu dát pomocou trvalého identifikátora (DOI alebo iný), poskytuje kvalitné metadáta (vrátane uvedenia zdroja financovania), založené na prijatých pravidlách a štandardoch.*

Obsah šablóny politiky

Táto sekcia sa zaoberá významom dôležitých charakteristík politiky, navrhovanej projektom PASTEUR4OA:

- Navrhovaná politika je **povinná**, pretože výskum ukazuje, že ide o najefektívnejší druh politiky a s najväčšou pravdepodobnosťou dokáže doceliť súlad medzi výskumníkmi. PASTEUR4OA a iné výskumy ukazujú, že ak je politika dobrovoľná, len malé percento výskumníkov ju dodržiava. Povinná politika obsahuje povinnosť poskytovateľa finančných prostriedkov sledovať jej dodržiavanie a upraviť ju, ak je to potrebné.
- Politika vyžaduje **autoarchiváciu recenzovaných (peer-review) publikácií** v repozitári: preto nie je v rozpore so slobodnou voľbou výskumníka vybrať si spôsob publikovania (časopis, monografia). Súčasne výskumník dáva výskumnej inštitúcii právomoc riadiť vlastné výstupy za pomoci infraštruktúry (repozitára). V tomto kontexte univerzity preberajú zodpovednosť za podporu prístupu k vykonávanému výskumu na prospech výskumnej obce a spoločnosti. Tematické repozitáre možno používať pri tých disciplínach, ktoré majú vytvorenú príslušnú infraštruktúru, aj keď v mnohých prípadoch nemusí byť dostupná. Táto politika nevyžaduje ukladanie v špecifickom repozitári. Uvedená požiadavka vznikla na základe pokynu Európskej komisie pre Horizont 2020 a je totožná s požiadavkami mnohých verejných subjektov, podporujúcich výskum vo svete.
- **Autoarchivácia konečnej autorskej alebo vydavateľskej verzie práce** by sa mala uskutočniť **okamžite po prijatí publikácie na uverejnenie a rozhodne pred uverejnením diela**; v tejto fáze výskumníci s väčšou pravdepodobnosťou uskutočnia túto úlohu, pretože práve vtedy sa výskumníci zaoberajú publikáciou naposledy. Šesť alebo dvanásťmesačné obdobie embarga pre otvorený prístup k úplnému textu publikácie môže byť akceptovateľné, ak ide o požiadavku vydavateľa pre vedu, techniku, inžinierstvo a matematiku (STEM) resp. o spoločenské a humanitné vedy (SSH). To je v súlade s väčšinou ostatných politík, vrátane požiadaviek Horizont 2020 Európskej komisie. **Metadáta publikácie by mali byť voľne prístupné od samého počiatku.**
- Politika vyžaduje **otvorený prístup k výskumným dátam, podporujúcim a zhodnocujúcim publikáciu** ich archivovaním vo vhodnom repozitári. Ide o politiku, vytvorenú podľa politík najvýznamnejších subjektov, financujúcich výskum vo svete, ako Európska komisia, NIH, NSF, sedem britských výskumných rád, Gates Foundation atď. Výnimka z tejto politiky by mala byť povolená iba v nevyhnutných prípadoch (napríklad z dôvodu bezpečnosti) a malo by to byť výslovne uvedené v pokynoch a dohode o pridelení grantu.
- **Politika nabáda, avšak nevyžaduje publikovanie v časopisoch s otvoreným prístupom** alebo v sériách monografií. Vyhlasuje, že poplatky za spracovanie článku (APC) a poplatky za spracovanie knihy (BPC) sú oprávnenými nákladmi, rovnako ako náklady na manažment údajov. To so sebou nesie zrušenie príslušných fondov a určenie sumy (v príručke žiadateľa o grant), ktorá môže byť minútá za projekt. Ide o opatrenie, stimulujúce k prechodu na publikačný systém s otvoreným prístupom (namiesto systému predplatného). Požiadavku na autoarchiváciu s otvoreným prístupom je stále potrebné plniť.
- Politika požaduje, aby všetky publikácie v časopisoch s otvoreným prístupom, financované grantovou agentúrou, boli licencované **licenciou Creative Commons CC-BY**. Táto licencia umožní skutočný otvorený prístup, resp. v súlade s legislatívou opakovane použiteľné publikácie a výskumné dáta (nazvaný aj 'liberálny'

otvorený prístup). CC licencie sú odporúčané aj pre položky, ktoré nie sú publikované s otvoreným prístupom, ale sú uložené v repozitároch (publikácie, knihy, dáta) bez určenia presných licenčných podmienok.

- **Súlad s politikou je spojený s vykazovaním projektu, s budúcimi požiadavkami na financovanie a s hodnotením výkonnosti** (ak je to možné). Súlad vo vykazovaní projektov, pri budúcom financovaní a hodnotení výkonu je rozhodujúca pre dosiahnutie vysokej miery zhody.
- **Politika vyžaduje, aby si autor ponechal autorské práva potrebné na to, aby mohol svoju prácu zverejniť v režime otvoreného prístupu** podľa požadovaných podmienok, vrátane tolerovania embarga, a odrádza výskumníkov od bežnej praxe prevedenia autorských práv na vydavateľa. Autori by mali s vydavateľmi rokovať a udeliť im iba tie práva, ktoré sú potrebné na uverejnenie. Príslušné prostriedky by mali byť výskumníkom poskytnuté (nástroje vyjednávania, autorská zmluva, dodatok). Od autorov je požadované, aby si našli iného vydavateľa v prípade, ak im pôvodne kontaktovaný vydavateľ neumožní splniť podmienky financujúceho subjektu.

Praktická príručka na implementáciu politiky otvoreného prístupu

Dôležité kroky pri realizácii politiky otvoreného prístupu

- **PRÍPRAVNÁ/KONZULTAČNÁ ETAPA.**
  - **Prieskum medzinárodnej politiky** má zásadný význam na posúdenie postavenia poskytovateľa finančných prostriedkov pokiaľ ide o politiku, infraštruktúru, postupy a úroveň účasti na medzinárodnom fóre.
  - **Hodnotenie infraštruktúry na ukladanie s otvoreným prístupom (repozitár).** Táto politika bude silná, ak je vytvorená príslušná infraštruktúra buď medzi všetkými inštitúciami, alebo na národnej úrovni. Národný repozitár môže poskytnúť subjektom financujúcim výskum 'výkladnú skriňu', ako aj nástroje analýzy a kontroly financovaného výskumu. Nedostatok infraštruktúry by mal byť riešený.
  - **Posudzovanie nákladov a finančného plánovania** na prípravu a realizáciu politiky, vrátane financovania infraštruktúry (ak je to potrebné), financovania APC, BPC, manažment výskumných dát, školenie a osвета (ak je to možné).
- **ETAPA VÝVOJA POLITIKY**
  - **Vytváranie obsahu politiky** v duchu súčasných osvedčených postupov na medzinárodnej úrovni.
  - **Vývoj podpornej infraštruktúry** umožňujúcej výskumníkom autoarchiváciu.
  - **Vytváranie vnútornej podpory a kontrolného mechanizmu**
    - Priradenie role, týkajúcej sa postupov politiky, v organizácii (napr. realizácia a kontrola) a vytváranie súvisiacich mechanizmov.
  - **Príprava informačných materiálov a revízia interných dokumentov**
    - Revízia existujúcich formulárov žiadosti o grant zahŕňa požiadavku na plánovanie otvoreného prístupu k publikáciám a výskumným dátam žiadateľov
    - Revízia existujúcich zmlúv o grante obsahuje klauzulu o otvorenom prístupe
    - Revízia existujúcich formulárov na podávanie správ s požiadavkou podávať informácie o otvorenom prístupe
  - **Príprava činností podporujúcich politiku** na pomoc pri jej implementácii
    - Príručka pre žiadateľov s jasnými inštrukciami, čo treba urobiť na splnenie požiadaviek a kedy to treba urobiť, ako aj oprávnené náklady
    - Informačné náklady pre prijímateľov grantu o tom, ako splniť požiadavky
    - Potenciálne podporné činnosti pre APC, rozšírenie publikovania s otvoreným prístupom a autoarchivácia
    - Osvetové činnosti (workshopy atď.)
- **ETAPA REALIZÁCIE POLITIKY**
  - **Politika prijatá ministerstvom a/alebo poskytovateľom finančných prostriedkov** (pozri časť o šablóne politiky vyššie). Verejnosti by mali byť sprístupnené jasné a zrozumiteľné politiky

poskytovateľa finančných prostriedkov. Prostredníctvom informácií na svojej internetovej stránke by poskytovateľ preukazoval záväzok rešpektovať zásady otvoreného prístupu.

- **Kontrola súladu** poskytovateľom finančných prostriedkov prostredníctvom podávania správ a iných prostriedkov (napr. inteligentné systémy). Prijat' opatrenia (napr. odňatie finančných prostriedkov) je potrebné v prípade, ak nie je zhoda a chýbajúce vklady publikácií nie sú zaradené do hodnotiacich zoznamov.
- **Posudzovanie politiky** poskytovateľom finančných prostriedkov po niekoľkých rokoch a jej revízia v prípade potreby.

Zoznam kontrolných otázok o implementácii politiky

- Vyhľadali ste zodpovedajúce politiky pre otvorený prístup k publikáciám a výskumným dátam medzinárodných poskytovateľov finančných prostriedkov?
- Zapojili ste všetkých zainteresovaných do procesu tvorby politiky?
- Zhodnotili ste dostupnú/existujúcu infraštruktúru, potrebnú na realizáciu politiky?
- Odhadli ste náklady, potrebné na implementáciu politiky?
- Obsahuje vaša politika vyhlásenia o:
  - povinnej autoarchivácii a otvorenom prístupe?
  - otvorenom prístupe ako východiskovom stave pre recenzované výstupy?
  - autoarchivácii ako primárnom spôsobe ako to dosiahnuť?
  - distribúcii zodpovednosti medzi zapojené strany
  - čase a mieste uloženia?
  - technických špecifikáciách?
  - oprávnených nákladoch?
  - licencovaní?
  - súlade a kontrolných mechanizmoch?
- Máte v dohode o grante klauzulu o otvorenom prístupe?
- Poskytujete výskumníkom poradenstvo k splneniu kritérií politiky (napr. často položené otázky, informácie o pláne manažmentu výskumných dát)?
- Vytvorili ste kontrolné mechanizmy a mechanizmy súladu?
- Navrhli ste proces hodnotenia účinnosti vašej politiky?

Vzorová klauzula o otvorenom prístupe dohody o grante

Poskytovatelia finančných prostriedkov by mali do dohody o grante zaradiť klauzulu o otvorenom prístupe. Nasledujúci vzor dohody o grante je založený na dohode použitej v rámci Horizont 2020 a zahŕňa kritéria, ktoré výskum v rámci PASTEUR4OA označil pri zefektívňovaní politiky za podstatné:

Klauzula dohody o grante [xxx] Otvorený prístup k vedeckým publikáciám

Každý príjemca [podpísaný príjemca grantu] je povinný zabezpečiť otvorený prístup (bezplatný prístup cez internet pre každého používateľa) ku všetkým recenzovaným (peer-review) vedeckým publikáciám, vzťahujúcim sa k jeho výsledkom. Príjemca je osobitne povinný:

(a) ukladať do repozitára vedeckých publikácií strojom čitateľnú elektronickú kópiu uverejnenej verzie alebo konečnú verziu recenzovaného rukopisu, prijatého na uverejnenie, a to v čase prijatia tejto publikácie na uverejnenie. Príjemca je v tom istom čase povinný uložiť výskumné dáta potrebné na overenie výsledkov, uvedených v uloženej vedeckej publikácii.

(b) zabezpečiť otvorený prístup k uloženým publikáciám prostredníctvom repozitára, najneskôr: (i) v čase prijatia na uverejnenie ak vydavateľ neukladá embargo (ii) v čase uverejnenia, ak je elektronická verzia voľne sprístupnená vydavateľom, alebo (iii) do šiestich mesiacov od zverejnenia (do dvanástich mesiacov pre publikácie z oblasti spoločenských a humanitných vied) v ostatných prípadoch.

(c) zabezpečiť otvorený prístup k bibliografickým metadátam, identifikujúcim uloženú publikáciu prostredníctvom repozitára. Bibliografické metadáta musia byť v štandardnom formáte a musia obsahovať tieto položky: Číslo alebo kód projektu: [doplňte konkrétne číslo]; Názov projektu : [doplňte názov]; Akronym projektu: [doplňte akronym]; Identifikátor výzvy: [doplňte identifikátor výzvy]; dátum publikovania, dĺžka embarga ak bolo uložené a trvalý identifikátor.

Klauzula dohody o grante [xxx] Otvorený prístup k výskumným dátam

Každý príjemca [podpísaný príjemca grantu] je povinný zabezpečiť otvorený prístup ku všetkým výskumným dátam dopĺňajúcim výskumné publikácie. Príjemca je osobitne povinný:

(a) ukladať doplnujúce výskumné dáta vrátane pridružených metadát do vhodného dátového repozitára a prijať opatrenia na ich sprístupnenie tretím stranám, hĺbkovú analýzu, využívanie, reprodukovanie a šírenie. Dáta musia byť k dispozícii bez poplatku všetkým používateľom, aby mohli byť použité na overenie výsledkov prezentovaných vo vedeckých publikáciách čo najskôr, a to najneskôr v čase uverejnenia publikácie, ku ktorej boli pridružené. .

(b) poskytovať prostredníctvom repozitára informácie o nástrojoch, ktoré sú k dispozícii prijímateľom na overenie výsledkov (poskytnúť aj samotné nástroje ak je to možné). Výnimočne príjemcovia nemusia zabezpečiť otvorený prístup k špecifickým častiam výskumných dát. V prípade, ak by dosiahnutie základného cieľa, stanoveného v opise práce, mohlo byť ohrozené tým, ak by špecifické časti výskumných dát boli verejne dostupné. Príjemcovia nie sú povinní poskytnúť otvorený prístup z dôvodu porušenia dôvernosti, ak je plánované komerčné využitie výsledkov, alebo ak zverejnenie dát môže ohroziť verejnú bezpečnosť. Od otvoreného prístupu možno upustiť aj v prípade ak musia byť chránené osobné údaje.

(c) V prípade, že projekt vytvára dôležité výskumné dáta, na ktorých sú založené publikácie, *Plán manažmentu výskumných dát* by mal byť vytvorený v prvých šiestich mesiacoch projektu ako výstup projektu.